Aanknopingspunten Bouwsteen emissiereductie landbouw

Aanleiding
Op 9 juli 2025 is het Bouwstenendocument emissiereductie landbouw verschenen. Het betreft een maatregelenpakket van regionale overheden en landbouworganisaties[1]. Dit bouwstenendocument heeft tot doel om op basis van het Startpakket van de Ministeriële Commissie (MCEN) d.d. 25 april 2025 met nadere voorstellen te komen, waarmee vergunningverlening snel weer zou kunnen worden opgepakt en er langjarige stabiliteit wordt geboden voor (agrarische) ondernemers. Uiteindelijk zal de aanpak die in deze bouwsteen is beschreven in een spoedwet moeten worden door vertaald en moeten worden vastgelegd in een bestuursakkoord tussen Rijk en decentrale overheden.

Aanknopingspunten redeneerlijn
Emissiesturing
In de Bouwsteen wordt voorgesteld om een emissienorm per sector en per bedrijf (nader in te vullen: per bedrijf als geheel inclusief grond, per fosfaatrecht, per hectare, per dier) op te stellen, zodat sectoren en bedrijven langjarig weten waar zij aan toe zijn en uiteindelijk op worden afgerekend. Voorgesteld wordt om een norm te stellen, in plaats van het opleggen van een reductiepercentage, zodat koplopers die al veel hebben geïnvesteerd in emissiereductie worden beloond.

Eisen aan de emissienorm zijn dat er handelingsperspectief is om deze norm te halen, de norm goed te monitoren is, de norm tussendoelen bevat en de norm per ultimo in 2035 afrekenbaar en handhaafbaar zal zijn. Uitgewerkt wordt dat voor monitoring noodzakelijke gegevens op tijd beschikbaar komen. Op basis van een geborgd tussendoel in 2030 kunnen bevoegde overheden vroegtijdig opmerken en bedrijven vroegtijdig bijsturen als het halen van het tussendoel en de norm in 2035 in het gedrang komt, teneinde de ultieme remedie van sanctionering te voorkomen.

Sturen op emissies is voor onze provincie niet nieuw. Dat doen wij al geruime tijd met de ammoniakemissie-eisen. Ook in de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS 2.0) is verder ingezet op het sturen op emissies. Doordat wij al geruime tijd werken met de ammoniakemissie-eisen, is het mogelijk dat we in Brabant een ander referentiejaar (bijvoorbeeld 2017) hanteren dan het referentiejaar 2019, dat de MCEN hanteert. Het is daarom in Brabant niet persé noodzakelijk om te werken met een normstelling, ook reductiepercentage zou ook koplopers kunnen belonen.

Gebiedsgerichte maatregelen
In de Bouwsteen wordt erkend dat het nemen van extra maatregelen in zones in de directe buurt van stikstofgevoelige habitats effectief kan zijn. In het Startpakket gaat de MCEN uit van een regionale maatwerkaanpak van 250 meter om urgente habitats binnen de Veluwe en de Peel. In de Bouwsteen wordt ook gepleit voor een maatwerkaanpak.

Naast natuurherstel is het bieden van toekomstperspectief voor de betrokken agrariërs noodzakelijk. Dit toekomstperspectief kan verschillende vormen aannemen: innoveren, extensiveren, verbreden, omschakelen, verplaatsen of stopen van het bedrijf. Het vertrekpunt van provincies voor deze aanvullende maatregelen en instrumenten in 'vrijwillig waar het kan, dwingend waar het moet'. In deze zones wordt uitgegaan van maatwerk per Natura 2000-gebied, waaraan provincies vanuit hun rollen als gebiedsregisseur en als de overheidslaag die verantwoordelijk is voor natuur invulling geven.

---

[1] Het betreft een samenwerking van IPO, LTO, VNG, UvW en NAJK

Voor de twee tot vijf meest urgente Natura 2000-gebieden waar een gebiedsgerichte emissiereductie noodzakelijk en urgent is om vergunningverlening van de kant te krijgen wordt in de Bouwsteen op basis van bovenstaande randvoorwaarden gepleit voor het direct starten met de uitvoering van een verplichtende en gerichte inzet op maatwerk in een zone om deze gebieden. Bij het inzetten van het instrument zonering worden de in een Bestuursakkoord tussen Rijk en provincies af te spreken instructieregels gevolgd.

Partijen gaan ervan uit dat de genoemde geborgde emissiereductie, die uiteenvalt in generieke landelijke reductie en gerichte gebiedsgerichte aanpak, leidt tot het weer op gang brengen van vergunningverlening. Hierdoor ontstaat ook vergunningruimte voor de landbouwsector. Deze ruimte is nodig om de beweging die leidt tot verduurzaming te maken.

In de basis kan onze redeneerlijn invulling geven aan hetgeen in de Bouwsteen wordt voorgesteld. Door te werken met zonering rondom Natura 2000-gebieden (specifiek de Natura 2000-gebieden die stikstofgevoelig zijn en waar stikstof een knelpunt vormt) wordt invulling gegeven aan de wens om een maatwerkaanpak te hanteren naast generieke, landelijke reductie. Al in 2009 (tijdens het sluiten van het Convenant Stikstof) was duidelijk dat enkel vrijwillige maatregelen niet gaan leiden tot de gewenste daling van emissies. Daarom hebben de ammoniakemissie-eisen destijds al een meer dwingend karakter gekregen voor de bouw van nieuwe stallen. In 2017 zijn de eisen verder aangescherpt met de Versnelling Transitie Veehouderij door niet alleen eisen te stellen aan nieuwe stallen, maar ook voor bestaande stallen. Later is dit bijgesteld naar een emissiereductie op dierplaatsniveau dan wel gemiddelde emissiereductie op bedrijfsniveau. De wens om te werken met 'vrijwillige maatregelen waar kan' blijft leven, maar helaas blijkt verdere aanscherping van dwingende eisen noodzakelijk om te komen tot een geborgde afname van emissies en daarmee ook depositie op kwetsbare habitats binnen Natura 2000-gebieden.